

Напрямок: Господарське право, господарсько-процесуальне право

ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ СИЛАМИ І ЗАСОБАМИ ВЛАСНИХ ТА НАЙМАНИХ ПРОФЕСІЙНИХ СЛУЖБ

Громова Ольга Миколаївна

здобувач Донецького юридичного інституту МВС України

Суб'єкти господарювання відповідно до чинного законодавства прагнуть забезпечити економічну безпеку і своїми силами, створюючи дієві підрозділи, коло обов'язків яких охоплює і забезпечення безпеки, зокрема й економічної.

Самозабезпечення економічної безпеки суб'єктами господарювання будемо розуміти як комплекс заходів, здійснюваних безпосередньо самими суб'єктами господарювання або іншими компетентними недержавними структурами, та спрямованих на забезпечення стійкого функціонування суб'єкта господарювання шляхом ліквідації або мінімізації ризиків і загроз його діяльності.

Самозабезпечення економічної безпеки суб'єктами господарювання досягають силами:

- служби безпеки самих суб'єктів господарювання, яка є структурним підрозділом підприємства, установи, організації;
- суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері охорони, контролю за виконанням договірних зобов'язань, розшуку боржників та їхнього майна, добору і розстановки кадрів, ведення конкурентної розвідки і контррозвідки тощо;
- інших недержавних суб'єктів забезпечення економічної безпеки.

Самозабезпечення економічної безпеки недержавних суб'єктів господарювання може здійснюватися і завдяки зміні організаційно-правової форми або частки майнової участі у діяльності суб'єкта господарювання. Так, Б.В. Деревянко з метою захисту прав власників майна приватних вищих навчальних закладів при їх реорганізації пропонує утворювати господарські об'єднання підприємств в організаційно-правовій формі асоціацій або

корпорацій, великих приватних акціонерних товариств, товариств з обмеженою діяльністю, взаємопов'язаних або асоційованих підприємств, а також запроваджувати схему перехресного володіння пакетами акцій кількох асоційованих підприємств різними власниками [1, с. 289]. Видається, що така схема стала б у нагоді і для самозабезпечення економічної безпеки як недержавних служб безпеки, так і інших суб'єктів господарювання.

Необхідно відразу ж наголосити, що спеціальних НПА, які визначають функціонування служб безпеки суб'єктів господарювання, немає. Служби безпеки комерційних підприємств функціонують згідно з положеннями, затвердженими керівниками цих підприємств. Штат і функціональні обов'язки працівників служби безпеки формують виходячи із завдань, що ставляться перед нею керівництвом чи власниками майна суб'єкта господарювання.

До основних завдань і функцій служби безпеки суб'єктів господарювання можна віднести наступні:

- розроблення та здійснення профілактичних заходів щодо захисту фінансових та інших операцій;

- збирання, обробку, зберігання й аналіз офіційної та конфіденційної інформації стосовно контрагентів і ділових інтересів компанії з метою запобігання угодам з недобросовісними контрагентами;

- організацію та проведення заходів щодо забезпечення безпеки персоналу компанії, основних фондів і фінансових активів у різних умовах повсякденної діяльності та в екстремальних ситуаціях;

- проведення робіт із забезпечення захисту інформації;

- прийняття і реалізацію положень локальних нормативних актів, спрямованих на організацію фізичної охорони керівників і співробітників суб'єкта господарювання, обмеження доступу на територію суб'єкта господарювання;

- організацію взаємодії зі службами безпеки інших суб'єктів господарювання, правоохоронними й контрольними органами;

- провадження єдиної політики в питаннях охорони;

- забезпечення збереження конфіденційної інформації, проведення інструктажів і навчання працівників правилам роботи з нею.

Варто зазначити, що приватизація компаній із забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання є загальносвітовою тенденцією. Це підтверджують такі авторитетні джерела, як звіти Європейської Комісії й Управління ООН із протидії злочинності та поширенню наркотиків. Приватні компанії в багатьох країнах беруть під охорону державні об'єкти, що традиційно вважають особливо важливими. Наприклад, у США приватні служби безпеки охороняють і атомні електростанції, і в'язниці. У Великій Британії, ФРН, Швеції МВС закладають до своїх бюджетів витрати на послуги приватних охоронних підприємств. У цих та інших країнах професійним об'єднанням на ринку забезпечення економічної безпеки делеговано регуляторні функції, що раніше якось намагалася виконувати держава.

З іншого боку, орієнтація лише на недержавних, а тим більше іноземних, інвесторів може сама становити загрозу економічній безпеці суб'єкта господарювання. Так, згадуваний Б. В. Дерев'янку на прикладі освіти вказує, що мета діяльності іноземних інвесторів вітчизняних суб'єктів господарювання може бути різною. На жаль, іноземні суб'єкти господарювання і громадяни-іноземці можуть безоплатно надавати українським реципієнтам майно, що є морально або фізично застарілим; що вимагає непомірних за сучасними вимогами витрат енергії та інших ресурсів; що не виконує належним чином своїх функцій; що стимулює засвоєння учнями знань, вироблення вмінь і навичок, які деформують особистість тощо. І зовсім незначна частина майна, що передається інвесторами, має інноваційний характер. Саме таке майно пропонується вважати перспективними майновими активами та підтримувати їх колишніх власників - інвесторів на державному рівні [2, с. 61].

Діяльність недержавних суб'єктів забезпечення економічної безпеки в Україні врегульовано передусім нормами ГК України, а також ухваленого 8 вересня 2012 року Закону України «Про охоронну діяльність». Зокрема, згідно із останнім суб'єкти охоронної діяльності можуть надавати на підставі

договору такі види охоронних послуг: охорона майна громадян, охорона майна суб'єктів господарювання, охорона громадян [3].

У договорах про надання послуг з охорони майна та громадян відповідно до положень ЦК України визначаються умови відшкодування суб'єктом охоронної діяльності шкоди, завданої через неналежне виконання ним своїх зобов'язань [4].

Замовник послуг з охорони майна зобов'язаний надати суб'єкту охоронної діяльності для ознайомлення оригінали документів або завірені в установленому порядку їх копії, що підтверджують його права володіння чи користування на законних підставах майном, охорона якого становить предмет договору, а також правомірність перебування такого майна, транспортного засобу чи особи у визначеному місці охорони [3].

За статистикою, кількість охоронних підприємств в Україні збільшилася з 1005 у 2001 році до 3818 в 2010-му. Станом на докризовий і довоєнний 2010 рік майже третину підприємств – 28 % – було зареєстровано в Києві, 8 % – у Донецьку, по 6 % – в Одесі, Львові і Дніпропетровську. Інші відносно рівномірно розподілилися по всій країні. Проте офіційна статистика не відбиває реальної картини, оскільки в одному регіоні на одну людину може бути зареєстровано до десятка фірм, що можна вважати бажанням власників отримати додаткові гарантії продовження бізнесу в разі позбавлення ліцензії однієї з фірм. Взагалі до сьогодні в Україні не проведено комплексного і масштабного дослідження структури, місткості й динаміки охоронного ринку. Єдиним достовірним дослідженням можна вважати напрацювання Агентства індустріального маркетингу, фахівці якого оцінили інтегрований «білий» дохід ринку приватної охорони за 2010 рік у 4,77 млрд. гривень (що, до речі, приблизно вп'ятеро більше, ніж у 2002 році) [5]. За даними Агентства станом на серпень 2011 року структура ринку була такою, що за його підсумками 5 компаній (не враховуючи ДСО) охоплюють 14 % усього обороту ринку; 71 підприємство, заробляючи від 10 до 100 млн. грн. на рік, відповідає за 34 % річного обороту. Майже стільки ж разом заробили 587 компаній з річним

оборотом від 1 до 10 млн. грн. Решта – 19 % ринку – припадає на частку майже трьох тисяч охоронних підприємств [6]. А отже, монополізація ринку охоронних послуг вказує на необхідність підготовки власних служб безпеки, і доведення їх діяльності до професійного рівня.

Використана література:

1. Деревянко Б. В. Забезпечення прав власників майна приватних ВНЗ при їх реорганізації / Б. В. Деревянко // Форум права. — 2010. — № 4. — С. 286—291 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/12329>.
2. Деревянко Б. В. Правові питання підвищення ефективності використання майнової основи господарювання навчальних закладів / Б. В. Деревянко // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 4. — С. 56—65 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/12530>.
3. Про охоронну діяльність : Закон України від 22 березня 2012 року № 4616-VI / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 2. — Ст. 8.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40-44. — Ст. 356.
5. Краснопёров А. Сценарии развития рынка охраны Украины [Электронный ресурс] / А. Краснопёров // Охранная деятельность. — Режим доступа : http://www.psj.ru/saver_people/detail.php?ID=67557.
6. Агентство индустриального маркетинга [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://www.aimarketing.info/ru/rynki/ohrannye_uslugi_i_bezopasnost.htm.